خانم بۆقاری، ڕۆخنەی توند لە کۆمەڵگەی بورژوازیی فرەنسا..
حەمید کورچی

جارێک خانم بۆقاریم بە "قەحبەی ئەدەبیاتی جیهانی" وەسف کرد، بەڵام دوای ئەوەی بە قووڵی بیرم لێکردەوە، بەم دەرکەوت کە ئەم وەسفە ئەو کارەکتەرە دەوەستێنێت و ئاڵۆزە کە گوستاڤ فلۆبێرت بە شێوەیەکی وەستایانە دروستی کردووە، زۆر ئاسان دەکات و لە ئاستی دادبەزێنێت. لە کاتێکدا ڕەنگە ڕەفتارەکانی بکەوێتە ناو کایەی پەیوەندییە ناشەرعییەکان، بەڵام بچووککردنەوەیان بە تەنیا ئەم لایەنە، تەگەیشتنمان لە ئازارەکانی و ڕۆحی ئەو وەک ئایکۆنێکی کولتووری گرنگ زۆر کەمدەکاتەوە.

هەوڵی ڕاستەقینەی ئەما لە دەوری خەونە ئایدیالیستەکانی و واقیعی سەختی خەی دەسووتێتەوە. هەر لە تەمەنی گەنجیەوە خەی دەبینێتەوە سەرسام بووە بە ڕەمانە هەستبزوێنەکان کە خۆشویستی و سەزیان بەرز دەکردەوە، بە وێنەیەکی فەنتازی و خەیالیی ژیانی هاوسەرگیری. لەگەڵ هاوسەرگیرییەکەی لەگەڵ چارڵز بۆقاری، شەکەک کاتێک ڕووبەڕووی ژیانێکی یەکدەنگ و یەکڕەنگ بووەوە کە خاڵی بوو لە وروژاندن و حەماسەت، ئەمەش وای لێکرد لە ڕەگەی پەیوەندییە ناشەرعییەکانەوە بەدوای هەڕهاتندا بگەڕێت.

بەڵام ناکامییەکانی ئەما تەنیا جێستەیی نەبوون؛ هەروەها ڕەحیش بوون. ئەو بەردەوام بوو گرفتار بوو بەدەست بەشاییەکی قووڵی سەزداری و ڕەحی کە نەیتوانی پێیبکاتەوە، جا چ بە سەرگەرمی ڕەمانسی بێت، پارە بێت، یان تەنانەت چێژە جێستەییەکان. هەستی بە گۆشەگیری و بێهیوایی دەکرد و ئەم بەشاییە یەکەک بوو لەو هەکارە سەرەکیانەی کە دواجار وای لێکرد خەی بکوژێت.

لە ڕاستیدا ئازارەکانی ئەما دوور نییە لە ئەزموونی زەرەک لە ئەمە. هەموومان مانای ژیان دەخەینە ژێر پرسیارەوە و بەدوای بەختەوەریدا دەگەڕێین، کە هەندەکجار پێدەچێت زەحمەت بێت. ئەمە ڕووبەڕووی قەیرانێی بەشایی ناوەوە دەبینەوە و لە ڕەگەی جەراوجەڕەوە هەوڵی پەکردنەوەی دەدەین؛ بە هەندەک، ڕەنگە بە ئامرازی ماتریالیستی بێت، یان پەیوەندییەکی زوو تێپەڕ بە هەندەکی

تر.

ئیما لە بنەڕەتدا گشتە ئەبەدییەکەی مرۆڤ بۆ ڕزگاربوون و بەختەوەری بەرجەستە دەکات. چیرۆکە بە ئازارەکەی ئەو ڕاستییە قووڵەمان بیردەخاتەوە کە بەختەوەری ڕاستەقینە لە دەرەوە نایەت، بەڵکو لە ناوەوە دەت. فلۆبێرت کارەکتەری خانم بۆڤاری بە سەرکەوتنی ڕۆمانتیکانی دروست نەکردووە، بەڵکو بە کردنەوەی باسکی لەسەر سروشتی بەختەوەری مرۆڤ و ئەو تەحەددیانەی کە لە بەدیهێنانیدا ڕووبەڕووبوونەوەمان دەبێتەوە.

خانم بۆڤاری وەک کارەکتەری ئەدەبی دوای کەچی دوایی بەردەوام بووە لە وروژاندنی سەز و گفتوگۆ، گرنگی پەیامەکەی وەک سیمبولێکی مرۆیی سەلماندووە کە هەنگدانەوەی ئەو ململانێ و دژایەتیانەی بەردەم مرۆڤایەتی بە درێژایی سەدەکانە.

خانم بۆڤاری تەنیا گەڕانەوەی خیانەتی ژنێک نییە لە هاوسەرەکەی، وەک ئەوەی مرۆڤ لە یەکەم نیگادا بیری لێدەکاتەوە. بەڵکو بەرهەمێکی ئەدەبی هەمەلایەنەیە کە تێخنیەکی تونڊ لە کۆمەڵگای بۆرژوازی فەرەنسی سەدەی نۆزدەهەم پێکدەهێنێت، کۆمەڵگایەک کە لەگەڵ دژایەتییەکان خۆباتی دەکرد و لەژێر قورسایی سنووردارکردنی تەقلیدیدا گریای کە ژیانیان وشک و بۆزارکەر دەکرد. فلۆبێرت لە ڕێگای کارەکتەری ئیما بۆڤاریەوە تیشکی خستە سەر ململانێی قووڵی نێوان تەماحە تاکەکەسییەکان و دامرکاندنەوە و سنووردارکردندیان بەدەستی کۆمەڵگا. ئیما قوربانی کۆمەڵگایەکە کە خۆنە ڕەماننسییە ئایدیالیزەکراوەکانی چاندووە، تەنها بە ئەوەی جێی بەهێنت ڕووبەڕووی واقیعێک بێتەوە کە خاڵی بێت لە هیچ هەست وروژاندنێک یان ڕەزامەندییەکی دەرووونی.

ئەم ململانێیەی کە ئیما ئەزموونی دەکات، وێنەیەکی ڕەمزی خۆباتێکی مرۆڤایەتییە کە تەمەنکان دەگرێتەوە. بە تاوەزرییەوە بەدوای خۆشویستی ڕاستەقینە و بەختەوەرییەکی قووڵ و مانایەکدا دەگەڕێت بە بوونی خۆی لە جیهانێکدا کە پێدەچێت ئەم بۆهایانەی لەدەست دابێت . ئەو بۆشاییە ڕەحیەی کە لێیکتر جیای دەکاتەوە، لە ڕاستیدا هەنگدانەوەی بۆشاییەکی گەورتر کە کۆمەڵگای تووشی ئازار دەکات؛ کۆمەڵگایەکی ماتریالیست کە لەسەر چێژ ڕووکەش و دەستبەجێیەکان گەشە دەکات و قووڵایی ڕەحی مرۆڤ پشتگوێ دەخات.

زۆرێک وەک ئیما خەون بە ژیانێکی باشترەوە دەبینن کە پێ بێت لە

سەز و سەرگەرمی، تەنها بۆ ئەوەی ڕووبەڕووی واقیعێک ببنەوە کە سنووردارکردنی سەخت دەسپێنێت کە زاڵبوون بەسەریاندا ئەستەمە. ناتەبایی نێوان خەون و واقیع کارەساتێکی ئاشنای مرۆڤ کە لە ژیانی ڕۆژانەماندا بەردەوام دەبێتەوە. ئێمە بە سەزەوە هەوڵدەدین بە گەیشتن بە خەونەکانمان تەنها بۆ ئەوەی خەمان ببینین کە لەناو ئاڵەزییەکانی ژیانی پراکتیکیدا گیرمان خواردووە، لەگەڵ تەحەددیات و بەزارییەکانیدا.

ئێمە ڕەمانە بۆ یەکێک لەو بەرهەمە پێشنگانەی دادەنرێت کە بەشداریێکی بەرچاوی لە دامەزراندنی ئەدەبیاتی واقیعیدا کردووە. بە ناسکی و بە قووڵی لە کاراکتەری دەروونی ژنێکی بەزار کە بەدوای خۆشەویستیدا دەگەڕێت و مانای بوونی خۆی لە جیهانێکدا دەکاتەوە کە نە هەستیاریێکەی بەرز دەنرخێنرێت و نە پەویستییە سەزداریێکانی لەخۆدەگرێت. ڕەمانەکە جگە لە لێکۆڵینەوە لە هەستە کەسییەکان، تیشک دەخاتە سەر ڕەخنەیەکی کۆمەڵایەتی تیژ لە کاریگەرییە نەرێنییەکان کە لەو سەردەمەدا زاڵ بوون بەسەر کۆمەڵگا بەرژوازییەکاندا. گرنگییەکەی تەنیا بەو زمانە سنووردار نەبووە کە پێی نووسراوە؛ ڕەمانەکە دوای وەرگێڕانی بە زیاتر لە پێنجا زمان، ناوبانگێکی جیهانی بەدەستهێناە، ئەمەش وایکرد بگاتە کولتوورە جیاوازەکان و ئەدەبیاتی جیهانی دەوڵەمەندتر کرد. جگە لەوەش، ڕەمانەکە ئیلهامبەخش بووە بە چەندین بەرهەمی سینەمایی و تەلەفزیۆنی کە هەوڵیاندا قووڵایی و زیندوویی چیرۆکەکە بگێڕنەوە هەندە بینراوەکان.
کاراکتەری خانم بۆڤاری وەک یەکێک لەو وێنە ئەدەبییەنەیە کە لە دڕۆی کات دەمێنێتەوە و لە یەک کاتدا هەستی هاوسۆزی و بەزەیی دەوروژێنێت، خوێنەرەکەی ناچار دەکات ڕووبەڕووی پرسیارە قووڵەکان بێتەوە سەبارەت بە سروشتی بەختەوەری مرۆڤ و مانای ژیان و چارەنووسی تاک. هانمان دەدات بیر لە ناکۆکییەکانی مرۆڤی مۆدێرن و خراپ بەکارهێنانی هاوسۆنگی نێوان ڕۆح و مادده بکەینەوە، ڕەمانەکە زیاتر لە چیرۆکێکی تراژیدی دەچێت؛ بانگهێشتکەر بە ڕەنگدانەوەی و سڕلێنۆ سەیرکردنەوەی ئەو بەها و بڕارانەی کە ژیانی ڕۆژانەمان ڕەنمایی دەکەن.